Stiftelsen *för* Strategisk Forskning

Verksamhetsberättelse 2016

SSF-RAPPORT NR 26

Vd har ordet

Styrelseordföranden har ordet

SSF:s nya strategi

Utlysningar och beslut om finansiering

Här placeras bidragen

Årets forskarfilmer

Årsredovisning

Kapitalförvaltnings-kommitténs ordförande har ordet

Året som gått 2016
Januari
Februari
Mars
April
Maj
Juni
Juli
Augusti
September
Oktober
November
December

Innehåll

Vd har ordet
Ordföranden har ordet
SSF:s nya strategi 2017–2021
Året som gått 2016
- Januari
- Februari
- Mars
- April
- Maj
- Juni
- Juli
- Augusti
- September
- Oktober
- November
- December

Utlysningar och beslut om finansiering
Här placeras bidragen
Årets forskarfilmer
Årsredovisning
Kapitalförvaltningskommitténs ordförande har ordet
SSF:s kansli
SSF:s styrelse

FOTO: CLAES HERRLANDER

Vd har ordet – Vi finansierar excellent forskning som får genomslag i samhället

Jag har under året fört samtal med högskolor samt industri och samhällsföreträdare kring hur stiftelsen bäst kan uppfylla sitt uppdrag att stärka Sveriges konkurrenskraft. Responsen är uteslutande positiv och har i flera avseenden påverkat stiftelsens nya forskningsstrategi.

Året präglades av rekordstora utlysningar på nära en miljard kronor till bland annat områdena Big Data, Systembiologi och Energimaterial samt Ingvar Carlsson Awards. Under 2016 fattades också beslut om bidrag till profilprogrammet Framtidens Forskningsledare och rambidrag inom Smarta system och Materialsyntes. De årliga stöden till industri- och institutsdoktorander samt strategisk mobilitet utvecklades för att nå nya sektorer, som småföretag. Rörlighet är strategisk. Jag vill som vd för stiftelsen även lyfta fram det strategiska värdet av forskningens infrastruktur och metodutveckling. Därför inrättar stiftelsen nu en forskarskola för neutronspridning, utöver redan beslutade bidrag till nyckelpersoner som utvecklar och tillgängliggör forskningsinfrastruktur. Flera satsningar är under planering.

Under 2016 betalade stiftelsen ut 621 miljoner kronor i bidrag till löpande forskningsprojekt och individstöd.

En annan ledstjärna för SSF är jämställdhet och jag konstaterar att beviljandegraden nu är lika för kvinnor och män.

Lars Hultman

FOTON: ELENA VON KRASKOWSKI

FOTO: CLAES HERRLANDER

Ordföranden har ordet

Stiftelsen för strategisk forskning var vid starten 1994 tänkt att under något decennium bidra till teknisk, naturvetenskaplig och medicinsk forskning inom områden med strategisk betydelse för Sveriges konkurrenskraft. Tjugotvå år senare är SSF alltjämt en vital forskningsfinansiär. Den smått fantastiska ekvationen ser ut så här: Med ett startkapital på sex miljarder kronor har SSF totalt delat ut 12,9 miljarder kronor och hade vid utgången av 2016 fortfarande cirka 11 miljarder kronor kvar. Oavsett om Einstein verkligen uttalade sig om ränta-på-ränta som en av mänsklighetens största uppfinningar kan stiftelsens utveckling ändå tjäna som exempel på kraften i en god avkastning under lång tid.

Under det gångna året fastställde styrelsen efter interaktion med forskarsamhället SSF:s strategi för de kommande fem åren. SSF fortsätter med individstöd inom områden som är väsentliga för att stimulera framgångsrika forskningsmiljöer, men ökar också tempot i utlysningen av rambidrag. Fokus kommer att ligga på tvärvetenskapliga forskningsområden där SSF:s insats kan spela en särskild roll genom att stödja nya och innovativa områden där Sverige behöver finnas med i den snabba, globala utvecklingen. SSF kan också agera agilt vid behov, ett exempel är forskarskolan för neutronspridning. Det känns extra motiverat eftersom ESS, European Spallation Source, lokaliserats till Sverige. Här har Sverige en unik möjlighet som det krävs insatser för att ta vara på.

Från styrelsens sida vill vi tacka vd och kansliet för ett utomordentligt professionellt arbete samt alla andra som med stort engagemang deltagit i beredningsarbete och ansökningar under 2016.

Staffan Grefbäck
Harriet Wallberg

SSF:s nya strategi 2017–2021

Under året antog stiftelsen en ny forskningsstrategi för åren 2017 till 2021. Strategin utgår från stadgarna som anger att SSF ska finansiera forskning inom teknik, medicin och naturvetenskap med syftet att stärka Sveriges konkurrenskraft. Den nya strategin innebär att finansieringsnivån höjs samtidigt som det blir mer fokus på teknologier och forskningens genomslag i samhället.

Att forskningen ska vara av högsta kvalitet och främja utvecklingen av starka, tvärvetenskapliga forskningsmiljöer har alltid var en ledstjärna för SSF, liksom kravet på relevans. Med den nya forskningsstrategin kommer utlysningar och projekt att väljas så att resultat sprids och nyttiggörs mera aktivt av forskarna för ett ökat genomslag i till exempel industrin.

Följande huvudområden kommer att prioriteras under perioden 2017–2021.

- Informations-, kommunikations- och systemteknologier (ICT)
- Livsvetenskap med fokus på teknologier och Bioengineering
- Materialforskning med fokus på ny och bättre funktionalitet samt produktion.

Stiftelsen avser att avsätta liknande belopp till de tre huvudområdena.

http://stratresearch.se/wp-content/uploads/ssf-forskningsstrategi-2017-21-.pdf

Januari 2016

Framtidens forskningsledare, FFL, är ett av SSF:s mest uppskattade program för unga forskare. Forskarfilmer med femte omgångens forskare, som får tio miljoner vardera i projektbidrag, tas fram av SSF och lanseras tillsammans med en tävling.

Beslut annonseras för årets program inom Strategisk mobilitet, Industridoktorand och Forskningsinstitutsdoktorand, FID. FID uppmuntrar forskningsinstitut och lärosäten att forska och forskarutbilda tillsammans.

Tillväxtanalys lämnar en omvärldsanalys som de gjort på uppdrag av SSF. Den beskriver strategisk forskning i ett tidsperspektiv på fem till tio år framåt i tiden. Rapporten fokuserar på strategier och styrning, prioriterade områden och stöd-instrument.

FOTO: MARKUS JUNGHARD

Kasper Moth-Poulsen på Chalmers försöker hitta den perfekta molekylen för lagring av solenergi.

Februari 2016

Vi lanserar ny, responsiv hemsida med ett modernare formspråk som automatiskt anpassas till dator, mobil eller läsplatta.

Lars Hultman reser i Japan med IVA Royal Technology Mission.

Forskningsprogrammet Big Data och Beräknings-vetenskap utlyses. Programmet utformas som ett rambidrag på 200 miljoner kronor.

Industridoktorand 2016 (ID 2016) utlyses.

SSF:s programchef Joakim Amorim väljs in som representant för SSF i Nordforsk:s nordiska neutronprogram.

FOTO: ISTOCK

Mars 2016

FOTO: FREDRIK PERSSON

Annica Black-Schaffer, Uppsala universitet och Kristiina Tammimies, Karolinska Institutet, tilldelas ”For Women in Science”-priset av L’Oréal – Unesco. Både Annica och Kristiina har stora individuella bidrag från SSF.

SSF sponsrar en stor cancerkonferens på Karolinska Institutet.

Lars Hultman talar inför riksdagens utbildnings-utskott.

April 2016

Vetenskapsfestivalen inleds med Forum för forskningskommunikation, som SSF är med och arrangerar. Temat för året är ”Forsknings-kommunikation i utveckling”.

Styrelsen tilldelar tio projekt medel inom Smarta system. Projekten får mellan 22 miljoner och knappt 35 miljoner kronor var, total budget är 300 miljoner. Projekten som får finansiering handlar bland annat om intelligent interaktion mellan system och människa, samt om smarta trafiksystem.

Tio projekt beviljas 25 till 33 miljoner kronor vardera i utlysningen Materialvetenskap 2015. Även här är den totala ramen 300 miljoner kronor. Projekten har fokus på nya syntesmetoder och avancerad processkontroll för funktionella och strukturella material.

Styrelsen tar beslut att utlysa sjunde generationen av ICA, Ingvar Carlsson Award. 48 miljoner kronor reserveras för 12 bidrag á 4 miljoner. 15 miljoner reserveras också för den årliga utlysningen av Strategisk Mobilitet.

Karriärutvecklingsprogram för unga forsknings-ledare, KFL, åker på studieresa till England och Schweiz (se bilden).

Maj 2016

FOTO: ISTOCK

Lars Hultman besöker Brasilien tillsammans med Swedish Academic Collaboration Forum. Med på färden är representanter från sex svenska lärosäten som vill skapa mer internationellt utbyte.

FFL4 har avslutning på Stora Brännbo i Sigtuna.

Lars Hultman träffar Teknikföretagens referensgrupp för produktionschefer i Finspång.

Juni 2016

FOTO: ISTOCK

Åtta projekt beviljas 2,5 miljoner kronor var inom programmet Forskningsinstitutsdoktorand, FID15. Rambidrag Systembiologi 2016 utlyses med en ram om 300 miljoner kronor.

120 miljoner kronor tilldelas en bred svensk konstellation i utlysningen Forskarskola neutronspridning 2015 (Swedness). Syftet med programmet är att utbilda doktorer för att stärka kompetensbasen och utnyttja de nya möjligheter som ges av ESS i framtiden.

Juli 2016

På Almedalens största scen har SSF ett seminarium på temat ”Skurk, sjuk eller släkt – vem ska ha ditt DNA?”, med islänningen Kari Stefansson, läkare och grundare till Decode, Liselott Nielsen Sundberg från Nationellt Forensiskt Centrum, NFC, och Ann Heberlein, Lunds universitet. I panelen deltog också inrikesminister Anders Ygeman samt Anders Ekholm, Institutet för framtidsstudier.

I samband med seminariet tog vi fram en rapport med samma namn, som även blev en riktig framgång i skolorna. Innan hösten var slut hade närmare tiotusen exemplar beställts av skolor runt om i landet.

SSF:s styrelseledamöter var också aktiva i Almedalen. Bland andra märktes Christer Fuglesang som berättade om sina rymdresor och Anders Ynnerman visualiserade rymden i ”UppRymd”, ett mycket populärt kvällsföredrag.

FOTO: SOFIE PEHRSSON

SSF:s seminarium ”Skurk, sjuk eller släkt – vem ska ha ditt DNA?” var välbesökt och fick uppmärksamhet i medierna.

Riksarkivet inspekterar och godkänner SSF:s arkivvård.

Augusti 2016

FOTO: ISTOCK

Styrelsen fastställer SSF:s strategi för perioden 2017–2021. Den konkretiserar strategisk forskning och utmärks av:

- Kvalitet i forskningen kombinerat med forskarens frihet att välja vetenskaplig metod och driva projektet
- Forskningens genomslag och nyttiggörande
- Fokus på det teknikvetenskapliga inom och mellan stiftelsens områden Informationsteknik (ICT), Life Science och Material.

September 2016

Staffan Grefbäck övertar ordförandeklubban i SSF. Tidigare ordförande Harriet Wallberg fortsätter som ordinarie ledamot i styrelsen.

För första gången deltar SSF i Bokmässan i Göteborg, närmare bestämt på Forskartorget.

FOTO: EVA REGÅRDH

Oktober 2016

Lars Hultman besöker Taiwan, för samtal med deras Ministry of Science and Technology och Ministry of Education, samt besöker flera universitet och industriparker.

Flertalet av deltagarna i karriärutvecklingsprogram för unga forskningsledare och Lars Hultman reser till Japan för att delta i STS-forum (Science and Technology in Society Forum).

SSF deltar i regeringens strategiska samverkansprogram inom ”Uppkopplad industri och nya material”.

November 2016

Omröstningen i Forskarhjälpens Musikjakten öppnar. Forskarhjälpen är ett projekt som vänder sig till högstadieelever som får prova på forskning på ”riktigt”. Det drivs av Nobelmuseet och finansieras av SSF.

Det blir klart att Björn O. Nilsson blir ny styrelseordförande för SSF från årsskiftet 2017. Björn är avgående vd för IVA och doktor i biokemi från KTH.

Beredningen inom utlysningen Industrial Research Centres, IRC, når sitt slutstadium i och med en hearing av de nio högst rankade projekten. Beslut om bidrag fattas i februari 2017.

ILLUSTRATION: NOBELMUSEET

SSF samarbetar med JSPS (Japan Society for the Promotion of Science) och lyser ut möjlighet för svenska kandidater att göra Postdoc Fellowship i Japan.

December 2016

Utlysning om 300 miljoner kronor till SSF Material för energitillämpningar. Forskningsprojekten ska bidra till att lösa problem och samhällsutmaningar samt skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling.

20 miljoner kronor utlyses inom programmet Forskningsinstitutsdoktorand 2016 (FID16).

Beslut tas att bevilja Nobelmuseet fortsatt finansiering till Forskarhjälpen under en period av fyra år.

Bidragsbeslut inom FFL 6, 20 unga forskare får 12 miljoner kronor var, totalt 240 miljoner. I programmet ingår ett omfattande ledarskapsprogram som SSF organiserar.

12 projekt, av totalt nästan 60 sökande, beviljas vardera 2,5 miljoner kronor inom det årligt återkommande programmet Industridoktorand (ID16).

FOTO: ISTOCK

Likaså beviljas 12 projekt mellan knappt 800 000 och 1,5 miljoner kronor var i programmet Strategisk Mobilitet 2016 för att ge forskare och utvecklingsingenjörer möjlighet att röra sig mellan akademi och näringsliv.

Utlysningar och beslut om finansiering

Utlysningar 2016

Februari	Industridoktorand 2016
April	Ingvar Carlsson Award 7
	Strategisk Mobilitet 2016
	Systembiologi 2016
December	SSF Material för energitillämpningar 2016
	Forskningsinstitutsdoktorand 2016
	Nyttiggörandepris 2017

Beslut om finansiering 2016

Februari	Strategisk mobilitet 2015
April	Smarta system 2015
	Materialvetenskap 2015
Juni	Forskningsinstitutsdoktorand 2015
	Forskarskola neutronspridning 2015
December	Forskarhjälpen ytterligare fyra år
	Framtidens Forskningsledare 6
	Industridoktorand 2016
	Strategisk Mobilitet 2016

Här placeras bidragen

Graferna visar utbetalningar från SSF under de senaste tio åren fördelat på bidragsform, forskningsområde och lärosäte.

Årets forskarfilmer

Forskarna försöker hitta den perfekta molekylen för att lagra solenergi, andra utvecklar nära 1 000 gånger snabbare processorer med nytt grafenmaterial.

FOTON: MARKUS JUNGHARD

Varför beter sig elektroner som de gör?
– Per Johnsson, Lunds Universitet.

Nära 1 000 gånger snabbare processorer med nytt grafenmaterial
– Vanya Darakchieva, Linköpings universitet.

Stor satsning på tunnfilmssolceller
– Charlotte Platzer-Björkman, Ångströms-laboratoriet i Uppsala.

Var kommer vi ifrån?
– Thijs Ettema, Uppsala universitet.

Se fler filmer om SSF:s forskningsprojekt här!

Årsredovisning 2016

Stiftelsens kapital utgörs av de medel som genom regeringens beslut överfördes till stiftelsen 1994. Genom god förvaltning under 22 år var stiftelsens förvaltade kapital per den 31 december 2016 cirka 11 miljarder kronor, efter att stiftelsen har delat ut knappt 13 miljarder kronor som forskningsbidrag under åren 1994–2016.

Läs hela Årsredovisningen här.

Kapitalförvaltningskommitténs ordförande har ordet – Ytterligare ett lyckosamt år

Stiftelsen för Strategisk Forskning förfogade vid senaste årsskifte över ett kapital på 11 miljarder kronor. Under året var avkastningen 7,7 procent. Under de senaste fem åren har avkastningen i snitt varit 9,3 procent i reala termer. Det överstiger med god marginal SSF:s operativa mål om en real avkastning på 2,5–3 procent. Sedan starten 1994 har avkastningen varit 9,2 procent per år. Ursprungskapitalet uppgick 1994 till sex miljarder kronor. Stiftelsen har sedan starten delat ut 13 miljarder kronor.

På delegation av styrelsen har en kapitalförvaltningskommitté (KfK) – bestående av externa ledamöter med gedigen erfarenhet av kapitalmarknaden – uppdraget att värdera olika tillgångsmarknader, investera och omplacera stiftelsens kapital samt följa upp enskilda förvaltare. Därutöver har SSF en ekonomichef och en portföljförvaltare som båda är erfarna och kunniga i kapitalfrågor och som hjälper kommittén i dess arbete.

2016 var ett bra år för de flesta kapitalförvaltare som, likt SSF, räknar i svenska kronor. Den amerikanska dollarn blev 9 procent dyrare i kronor räknat och Euron 5 procent. Det innebar att stiftelsens innehav i utländska tillgångar utvecklades starkt. Dels därför att kronans värde föll, dels för att de flesta finansiella marknader utvecklades väl. De senare steg då tillväxten förbättrades både i USA och Europa. Dessa nyheter skymdes ofta av mer spektakulära och rubrikdragande politiska skeenden.

Tillväxten var fortsatt stark i Sverige med en märklig kombination av extremt låga räntor, tillväxt i toppklass bland OECD-länderna och en arbetsmarknad som i stora stycken varit överhettad.

Den stora utmaningen under 2017 och framgent för centralbanker och ekonomisk-politiska beslutsfattare i Sverige och Europa är att avveckla lågräntеprojektet som nu pågått mer än fem år – utan att skapa en snabb nedgång i tillgångspriserna som kan skada ekonomi och tillväxt.

Kombinationen av geopolitiska risker, den nödvändiga nedmonteringen av lågränte-experimentet samt osäkerhet om EU och Trump-administrationens ekonomiska politik innebär att riskerna är betydande idag och kommer att vara det framgent.

Under de senaste åren har ambitionen varit att successivt sänka risken i portföljen. Den viktigaste orsaken är att SSF:s styrelse beslutat att höja utbetalningstakten från 500–600 Mkr per år till en miljard kronor per år. I enlighet med den ambition nettosåldes aktier, både svenska och utländska, och nettoinvesteringar gjordes i svenska fastigheter och i tillgångar med lägre korrelation med ränte- och aktiemarknad.

Per Afrell

SSF:s kansli

Lars Hultman Verkställande direktör
tel: 08-505 816 77
e-post: lars.hultman@stratresearch.se

Joakim Amorim Programchef
tel: 08-505 816 65
e-post: joakim.amorim@stratresearch.se

Monica Andersson, Registrator, vd-sekreterare
tel: 08-505 816 64
e-post: monica.andersson@stratresearch.se

Mattias Blomberg Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 76
e-post: mattias.blomberg@stratresearch.se

Jan Fahleson Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 72
e-post: jan.fahleson@stratresearch.se

Inger Florin Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 74
e-post: inger.florin@stratresearch.se

Magnus Jacobsson Portföljförvaltare
tel: 08-505 81 675
e-post: magnus.jacobsson@stratresearch.se

Olof Lindgren Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 69
e-post: olof.lindgren@stratresearch.se

Sara Marakbi Häkkinen Ekonom
tel: 08-505 816 62
e-post: sara.marakbi@stratresearch.se

Mattias Lundberg Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 78
e-post: mattias.lundberg@stratresearch.se

Sofie Pehrsson Vetenskapsredaktör, forskningskommunikatör
tel: 08-505 816 67
e-post: sofie.pehrsson@stratresearch.se

Eva Regårdh Kommunikationschef
tel: 08-505 816 68
e-post: eva.regardh@stratresearch.se

Gunnel Rådström Ekonomichef
tel: 08-505 816 63
e-post: gunnel.radstrom@stratresearch.se

Birgitta Talu Receptionist och växeltelefonist
tel: 08-505 816 61
e-post: birgitta.talu@stratresearch.se

Henryk Wos Forskningssekreterare
tel: 08-505 816 71
e-post: henryk.wos@stratresearch.se

Anm.: Ulla Elofsson vikarierade som forskningssekreterare 25 maj 2015 till 1 mars 2016.

SSF:s styrelse

Styrelsen 2016

Från vänster:
Christer Fuglesang, Helene Andersson Svahn, Anders Ynnerman, Ulf Wahlberg, Marie Anvret, Harriet Wallberg, Staffan Grefbäck, Monica Bellgran, Sten Stymne och Pia Sandvik.

Vid halvårsskiftet avgick Marie Anvret, Sten Stymne och Pia Sandvik och ersattes med Jörgen Hansson och Cecilia Holm.

Styrelsen 2017

FOTO: EVA REGÅRDH

Från vänster:
Cecilia Holm Wallenberg, Christer Fuglesang, Harriet Wallberg, Ulf Wahlberg, Björn O. Nilsson, Monica Bellgran, Anders Ynnerman och Jörgen Hansson.

Helene Andersson Svahn och Hans Rydstad saknas på bilden.

För information om anmälda styrelseuppdrag och bisysslor för styrelsen, vd och kapitalförvaltningskommittén – Kontakta SSF:s kansli.

Stiftelsen för strategisk forskning

- Stöder forskning och forskarutbildning inom teknik, medicin och naturvetenskap i syfte att stärka Sveriges konkurrenskraft.
- Skapar bryggor mellan excellent grundforskning och nyttiggörande av forskningsresultat.
- Finansierar flera hundra forskningsprojekt vid universitet och högskolor – många av dem i samverkan med näringslivet och forskningsinstitut.
- Delar ut karriärbidrag till framstående forskningsledare, med tonvikt på de talangfulla unga.
- Gör riktade satsningar mot bland annat områdena informations- och kommunikationsteknik, bioteknik och materialutveckling.
- Uppmuntrar till tvärvetenskapliga samarbeten, nyttiggörande av forskningsresultat, användning av forskningsinfrastruktur, rörlighet mellan akademin och industrin samt internationellt.
- Har en stigande utbetalningsvolym från cirka 600 miljoner kronor per år.

GRAFISK PRODUKTION: GUNNEL OLAUSSON & MAJSAN WICKERT/FGO AB

STIFTELSEN *för*
STRATEGISK FORSKNING

Box 70483, 107 26 Stockholm Besöksadress: Kungsbron 1, G7
Tel: 08-505 816 00 Fax: 08-505 816 10 E-post: info@stratresearch.se www.stratresearch.se